

TARA NOASTRA
FOAIA POPORALĂ A
„ASOCIATIUNII“

REDACTOR:

OCTAVIAN COEA.

(Small handwritten mark)

CUPRINSUL:

Pag.

Octavian Goga: Carte	135
Gh. T.: Cântecul lui Marcu	137
N. Garoiu: Proiect de tovărășie pentru asigurarea vitelor	138
Ce să mâncăm?	142
i.: Boalele și dușmanii viilor	145
Chipurile noastre	146
Știri	146

Înștiințare.

Rugăm pe toți câți au bineroit să primească această foaie să grăbească cu trimiterea plății de abonament.

Administrația foii „ȚARA NOASTRĂ“.

Cetitorilor.

Pe toți, cărora le ajunge în mâni această foaie îi rugăm să o cetească și dacă o socot de potrivită trebuințelor țărănimii să o răspândească între oamenii noștri dela sate.

Foaia apare săptămânal și o vor primi cetitorii Dumineca.

Abonamentul e pe an . . . . . 4 cor.

Pe jumătate de an . . . . . 2 „

Pe trei luni . . . . . 1 „

Banii să se trimită la Administrația revistei „Țara noastră“...Sibiiu — Nagyszeben. Asociațiune.

Toți cărturarii noștri, mai ales cei în atingere apropiată cu țărănimia — preoții și învățătorii — sânt rugați a trimite acestei reviste articole și știri cari sânt în legătură cu trebile țărănimii. Indesebi primim bucuros articole cu povește economice, — precum și snoave, poezii populare etc. Scriitorii articolelor sânt rugați a se folosi de un grai înțeles de popor, ca să nu fim siliți a supune schimbării în redacție articolele.

Pentru articolele bune dăm și o cuvenită răsplată bănească.

ȚARA NOASTRĂ

Revista populară

a „Asociațiunii pentru literatura rom. și cultura poporului rom.“

Abonamentul:	REDACTOR:	Redacția și administrația:
Pe un an . . . . . 4 cor.	OCTAVIAN GOGA.	Sibiu (Nagyszeben)
Pe o jumătate de an 2 „		Str. morii, 6.
Pe trei luni . . . . . 1 „		
Pentru România . . . 6 Lei		

CARTE...

Vremea schimbă înțelepciunea lumii...

S'au dus zilele de demult cu povața lor măsurată, cu tihna domoală a traiului bun și ușor. Altă trudă cere vremea nouă. Alte necazuri sapă norocul omului astăzi. Alte trebuințe cer împlinire...

Nu mai sânt rosturile de-odinioară.

Bătrânii, cari și-au legănat tinerețele în zilele de demult, stau nedumeriți în fața vremii schimbate, mișcă jelnic din capul cărunt și își trag seama că sânt tot mai străini pe lumea asta...

Pare-că-l aud pe cutare moș dus pe gânduri: «Altcum eră, domnule, altcum. Și vinul eră altul și oamenii alții... Și n'aveam carte, domnule... Știam din ciaslov, cari știam. Nu se duceă învățătura noastră mai departe... Și trăiam așa înainte. Ș-aveam bou, aveam vacă... Și eră bine. De-atunci s'au schimbat toate. S'au înmulțit oamenii și-au slăbit băierile pământului. Și ni s'au așezat pe cap străini îmbrăcați nemțește. Și ne-au biruit cu mașinile lor. Și-au venit jidovi și ne-au otrăvit beutura. Și ne-au ispitit să punem degetul pe cruce în chip de iscălitură și ne-am trezit că ni se vinde livada... Și azi ni se duc feciorii la America și se prăpădesc acolo și noi bătrâni așteptăm să ne vie ciasul să închidem ochii... Pe semne-am fost proști, domnule!»...

Așa-i, așa-i, moș bătrân și de omenie. S'a schimbat lumea. Înțelepciunea bucoavnei și povața duiosă a ciaslovului nu mai pot supune meșteșugul iscusit al zilelor noastre. S'au înmulțit oamenii, s'au sporit necazurile.

Azi numai din munca pricepută se mai poate alege roadă. Azi se încrucișează mai multe gânduri, se ispitește mai multă învățătură. Azi e goană păgână după trai, după bucătura de pâne. Azi cere viața război cumplit. Azi nu-i milă, nu-i durere. Azi e lupta minților ascuțite.

Și cum să nu fiți astăzi străini în lumea asta voi moșnegi cinstiți, cu mânilor și cu sufletul curat al vremilor de demult? Unde să găsiți adăpost? Zidul vostru de apărare s'a sfărmat. Cum să mai duceți lupta? Săgețile voastre dau greș și nu mai prind.

În vâlmășagul aprins al acestei războiri s'a făurit o armă pe care voi n'o cunoașteți. *Cartea*, cu îndemnul și povețele ei încuiate între slovele mărunte, e arma vremii nouă.

Cartea hotărește războiul aprig al vieții astăzi. Slova e județul mare al zilelor noastre. Numai mintea înfrățită cu slova se poate ridică biruitoare de-asupra. Numai această minte mai poate strivi ispitele celor răi și înverșunarea celor fără durere în suflet...

De aceea cinstiți cartea cu cinstea ce se cuvine evangheliei care apără și mântuiește de rău... Dela marginea vieții voastre trudite, lăsați moștenire nepoților această cinste și ei vor binecuvântă mai târziu țărina unde hodiniți.

* * *

Mă poartă gândul la satele noastre.

Mă gândesc la aceea căsuță cu umerii gârbovi, cu acoperișul slăbănogit, cu grinzile mâncate de cari. Printre fereștile înguste se prelinge o rază de soare și cade pe chipul tras al unui tânăr care spune din carte celor șeptezeci de copii. Cât de jalnică și cât de frumoasă e povestea acestui tânăr cu fața ostenită! Cuvântul lui de dascăl sărac și năcăjit dă minților plăpânde botezul înțelepciunii. Când îl vom perde pe el, atunci am îngropat credința noastră de mai bine. Atunci nu mai este duh între păreții îmbătrâniți ai acelei căsuțe. A mai rămas o hurubă bună de foc.

Atunci nu mai sămănăm sămânță și nu mai putem aștepta seceriș.

Atunci ne-a biruit războiul.

Octavian Goga.

CÂNTECUL LUI MARCU.

La cetatea păgânească
 Bate Marcu să răzbiască;
 Dar Turcii de veste-i luă
 La Marcu acasă-mi veniă,
 Și cetatea i-o prădă
 Pe Anghelina i-o luă.
 Pe mumă-sa mi-o călecă
 Cu copita calului
 Pe lafa obrazului.

*

Marcu acasă când veniă
 Și toate pradă-și găsiă
 De năcaz la pat cădeă
 Boierii la el veniă
 Și din grai așa-i grăiă:
 — Marcule, voinicule,
 Marcule, Viteazule,
 Murcule, nu te lăasă,
 Că și noi te-om ajuta.
 Marcule, din ce-om putea.
 Meșteri mari că ți-om aduce
 Și cetatea ți-om direge,
 Doftori mari ți-om căpătă
 Pe mumăta om vindecă,
 Nevastă ți-i căpătă.

*

Marcu așa când auziă
 Din pat că mi-se sculă,
 Haine domnești lăpădă
 Călugărești îmbracă,
 Punga cu galbini umpleă
 Și călare încălecă,
 Și la Țarigrad plecă
 Și la Pașa-mi ajungeă,
 Unde nevasta-i eră.
 Iar', Pașa când mi-l zăriă
 Pașa calu-l cunoștea,
 Și din grai așa-mi grăiă:
 — D'alei Moș călugăraș,
 D'alei voinic călăraș,

Calul ăsta dela tine
 Par' c'ar mai fi fost la mine.
 Dar Marcu din grai ziceă:
 — D'alei Ago Turcule,
 Turcule, Viteazule,
 Calul ăsta dela mine
 Poate-o mai fi fost la tine;
 C'ăstai calul Marcului
 Marcului, Voinicului;
 Dar Marcu de supărat
 A ven't moartea și la luat
 Iară eu l'am îngropat
 Calul mie mi-l'a dat.
 Pașa din grai îmi grăiă:
 — D'alei moș călugăraș,
 D'alei voinic călăraș,
 Calu 'n șopru să-l băgăm
 Și fân și ovăs să-i dăm,
 Noi în casă să întrăm
 Să bem, să ne ospătăm
 Și pe Marcu să-l uităm;
 Că Marcu dac'o fi mort
 Frică n'am la ce să port;
 Uite și nevasta mea
 Cât e ziua și noaptea,
 Tot de Marcu se jelește
 Tot pe Marcu-l pomenește;
 Dar noi să bem, și ospătăm
 Și de Marcu să uităm.
 Iar Marcu din grai grăiă:
 — Tu nevasta Marcului,
 Ibovnica Turcului,
 Spune-mi mie adevărat
 Trai mai bun unde-a-i aflat,
 Ori la Marcu
 Ori la Turcu?
 Nevasta din grai grăiă:
 — De-aș trăi cât e lumea,
 Pe Marcu nu-l pot uita
 Pe Turcu nu-l pot vedea;

Turcu-o palmă că-i trăgea
 Nevasta sta și plângea,
 Iar Marcu când o vedea
 Până în inimă-l junghia,
 Dar Turcu din grai grăia:
 — Hai să bem, să ospătăm
 Și de joc să ne-apucăm,
 Iar Marcu din grai zicea:
 — Noi, Ago, ne-am ospăta
 Și de joc ne-am apuca,
 Dară noi călugărașii,
 Când auzim ceterașii,
 Și jucăm doi câte doi
 Fug Turcii cu toți de noi.

*

Marcu 'n joc mi s'aruncă
 Și cum jucă și săriă
 Pașa armele-i zăriă:
 — Marcule, voinicule,
 Marcule, viteazule,
 Lasă-mă cu zilele
 Că-ți dau toate-averile.
 Nici vorba nu-și isprăvia
 Capul cât colo-i zbură,
 Pe Anghelina și-o luă
 Și din Țarigrad plecă,
 Turcii de veste-i luă
 Toți de spaimă s'ascundeă.

Cules de Gh. T.

PROIECT DE TOVĂRĂȘIE PENTRU ASIGURAREA VITELOR.

de

Nicolae Garoiu.

1. Pe temeiul §-lui 62 din Legea comercială, articolul 37 din anul 1875 subscrișii înființăm în comuna Zernești sub firma „Tovărășia de asigurare ocazională a vitelor cornute din Zernești” o însoțire ocazională de asigurarea vitelor pe timp nehotărit.

2. Membru al acestei tovărășii poate fi fiecare locuitor român din Zernești, care ca proprietar de vite cornute s'a înștiințat la direcțiunea sau la comitetul administrativ al însoțirii spre a fi primit în tovărășie și care a scris acest contract.

3. Fiecare membru este dator a-și înștiința și asigura toate vitele albe și negre (vacii și bivolițe — drigane) câte le are, precum: boi, vaci, junci, vițele, de orice rasă, cari sânt pe deplin sănătoase.

4. Cercul de lucrare al tovărășiei se estinde asupra comunei, și a întregului hotar al comunei Zernești.

Pentru întâmplări, nenorociri și perirea de vite afară de hotarul comunei, tovărășia nu e răspunzătoare¹⁾

5. Tovărășia își începe lucrarea îndatăce s'au înștiințat și

¹⁾ Se mai poate lua răspunderea și afară de hotarul comunei: pe unele drumuri umblate mai des de locuitorii comunei, de pildă la unele târguri și orașe din apropiere.

N. Grigorescu, Car cu merinde în războiul dela 1877.

primit de membri proprietari cari împreună au vite în preț de 100,000 coroane.

6. Ca temeiul al aruncului ocazional se ia suma prețului tuturor vitelor asigurate în sumă rotundă de 100, 200, 300, 400 și 500 mii coroane.

7. Ca temeiul la despăgubire se iau prețurile statorite ale singuratecelor vite asigurate în sumă rotundă de 100, 150, 200, 250, 300, 350, 400, 450 și 500 coroane.¹⁾

8. Ajungând prețul vitelor asigurate la sumă de 500 mii coroane, tovărășia va începe o altă tovărășie, tovărășia Nr. 2 sau altă secție.²⁾

9. Pe temeiul sumelor sau unităților din punctele 6 și 7 se statorește (în procente) următoarea contribuire la despăgubire sau următorul arunc:

a)	la 100,000	coroane	1‰	(la mii)
b)	"	200,000	"	$\frac{1}{2}\text{‰}$
c)	"	300,000	"	$\frac{1}{3}\text{‰}$
d)	"	400,000	"	$\frac{1}{4}\text{‰}$
e)	"	500,000	"	$\frac{1}{5}\text{‰}$

¹⁾ În comuna Zernești se pot lua ca temeiul prețurile din punctele 6 și 7, pentru că în această comună sânt vite în preț de 300 | 500 mii coroane, iar singuratecele vită au preț dela 100—500 coroane.

În comune însă, unde se află vite mai puține, precum dela 50—250 mii coroane, se poate lua ca temeiul din punct 6: 50, 100, 150, 200, 250 mii coroane, iar prețul vitelor din punctul 7 cu: 50, 100, 150—500 coroane).

²⁾ În comune, unde temeiul din punct 6 se începe cu 50 mii, se formează tovărășii nouă sau alte secții, când ajunge la suma de 250 mii coroane.

³⁾ S'au mai la înțeles: acel proprietar care, are vite asigurate de 1000 coroane, dacă s'a prăpădit o vită de 100 coroane, are să plătească la această despăgubire de 100 cor. cu $1\text{‰} = 1$ coroană, iar cei cu asigurări sub 1000 cor. în următorul mod:

dela	1000	coroane	plătește	$1\text{‰} = K$	1—
"	900	"	"	"	" " 0.90
"	800	"	"	"	" " 0.80
"	700	"	"	"	" " 0.70
"	600	"	"	"	" " 0.60
"	500	"	"	"	" " 0.50
"	400	"	"	"	" " 0.40
"	300	"	"	"	" " 0.30
"	200	"	"	"	" " 0.20
"	100	"	"	"	" " 0.10

de aici se vede, că cel care are vite asigurate în preț de 1000 cor. plătește la o daună de 100 cor. 1 cor, iar cel care are asigurată numai o vită de 100 cor. plătește 10 fileri la o daună de 100 cor.

Intors: cât au să plătească la dauna de 1000 cor. cei asigurați cu vite de 1000—100 cor.? Cel asigurat cu 1000 plătește la daună de 1000 coroane cu de 10×1 cor. = 10 cor.

cel asigurat	cu 900	de	$10 \times 90 = K$	9
"	"	"	$10 \times 80 = K$	8
"	"	"	$10 \times 70 = K$	7
"	"	"	$10 \times 60 = K$	6

10. După suma prețului vitelor asigurate dela 100 mii până la 200 mii se încasează tot câte 1% ; când suma asigurată va ajunge la 200, 300, 400, 500 mii se va încasa câte $\frac{1}{2}\%$, $\frac{1}{3}\%$, $\frac{1}{4}\%$, $\frac{1}{5}\%$ și tot în această măsură și după sumele intercalare (adecă dela 100 mii până la 200 mii, dela 200—300 mii, dela 300—400 mii și dela 400—500 mii).

11. Întreg prisosul încassat după sumele intercalare intră în cassa tovărășiei și formează fondul general al aceleia.

12. Fiecare membru supoartă 5% din daună, din cari se formează fondul de rezervă.

13. Fiecare membru contribuie cu câte 20 fil. de fiecare vită asigurată îndată la înscriere, din cari se cumpără tipăriturile și cărțile de lipsă pentru socoteli.

14. Contractul de tovărășie original se subscrie de fiecare membru și se păstrează în cassă; el se va tipări și fiecărui membru i se va da câte o cărticică, în care se induc: contractul, vitele asigurate cu descrierea lor amănunțită, prețul de asigurare a fiecărei vite, schimbările, ce vin înainte în decursul timpului și în care se adeverește și plățirea aruncului pentru fiecare caz de nenorocire.

15. Banii gata ai fondului general și de rezervă se depun la o bancă pe numele tovărășiei.

(Va urma).

cel asigurat	cu 500	"	10	$\times$	50	=	K 5
"	"	"	400	"	10	$\times$	40 = K 4
"	"	"	300	"	10	$\times$	30 = K 3
"	"	"	200	"	10	$\times$	20 = K 2
"	"	"	100	"	10	$\times$	10 = K 1

O pildă: Un proprietar de vite asigurate cu 500 cor., are să plătească pentru o daună de 300 cor. de 5×10 fil. = 50 fil. $\times 3 = 1$ cor. 50 fil. Suma de plată, cum se vede, se află mai ușor dacă înmulțim prețul asigurării cu suma daunei și împărțim cu 1000 adecă $500 \times 300 = 150,000 = 1$ cor. 50 fil.

Pildele de până acum sânt făcute de temeul sumei din punctul 9 a), adecă când sânt vite asigurate până la 100,000 coroane. Îndatăce o societate ajunge la sumele de sub b) c) d) e) se schimbă plățirile dela $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{5}\%$, adecă dacă suma vitelor asigurate a ajuns s. p. la 500 mii cor., asigurații vor plăți numai $\frac{1}{5}$ parte

adecă cel cu 1000 cor.	plătește	0-20 fil.
" " " 500 "	"	0-10 fil.
" " " 100 "	"	0-02 fil.

la daună de 1000 plătește cel asigurat cu 1000 cor. numai K 2—

" " 500 "	"	"	1—
" " 100 "	"	"	0-20 fil.

se înțelege, că fiind numărul vitelor asigurate mare, daunele vin mai des; tovarășii plătesc mai puțin, dar mai des; la număr mic de vite asigurate, plătesc mai rar, dar mai mult; însă socoteala de plată este dreaptă și asemenea pentru toți părtașii și pentru toate întâmplările de daună.

CE SĂ MÂNCĂM?

(Urmare).

[Anume: vreau să vă arăt, — și asta numai prin numeri se poate — ce-au aflat învățații cei mari despre mulțimea de căldură ce-i trebuie trupului pentruca să aibă puterea să lucre.

Aici e locul să spun un lucru, care s'ar părea de necrezut: Printr'o mulțime de probe iscusite s'a dovedit că *materiile de hrană răspândesc o căldură chiar așa de mare în trup, ca și când le-am arde afară de trup.*¹⁾

*Un lucrător de mijloc, adecă un bărbat bine făcut, care lucră pe zi opt până'n zece ciasuri de lucru nici prea greu, nici prea ușor, trebuie să-i deie trupului pe-o zi și o noapte cam 3000 (trei mii) de unimi de căldură*²⁾

Un gram (cât un grăunte) de *Albușoase* ne dă *4* și *ceva* (4.1) unimi de căldură,
 " " " " " " *Grăsimi* " " 9 " " (9.3) " " " "
 " " " " " " *Zăh.-Făinoase* 4 " " (4.1) " " " "³⁾

Din toate astea urmează că, pentruca să ne indestulim trupul, trebuie să băgăm zilnic în rânză:⁴⁾

Albușoase	Grăsimi	Făinoase-Zăhăr.
105 gr.	56 gr.	500 gr.
$105 \times 4.1 = 430.5$	$56 \times 9.3 = 520.8$	$500 \times 4.1 = 2050$

= cu totul = 3001.3 calorii.

Până aici au ținut sămădașurile.]

Acuma ar urmă să ne apucăm să luăm toate mâncările pe rând, apoi împreunate, să le socotim puterea de căldură, ca să vedem ce ar putea mânca, ce ar trebui să mănânce omul în fiecare zi, ca să-și capete trupul măsura de 3000 (trei mii) de unimi de căldură pe zi și noapte.

Insă fiindcă asta l-ar ținea prea mult încordat pe cetitor, / căci ar da nește socoteli nesfârșite, las pe seama fiecăruia să-și

¹⁾ Dr. R. Tigerstedt: Lehrbuch des Physiologie des Menschen, ed. III. Leipzig 1905 vol. I. pg. 109.

²⁾ Sub *unime de căldură* (o „Calorie“) se înțelege câtimea de căldură trebuincioasă pentru a spori căldura unui litru (chilogram) de apă cu un grad Celsius.

³⁾ După Rubner.

⁴⁾ După Voit.

facă socoteala asta după trebuințe, ceea ce nu va fi prea greu, după ce știm acum câtă căldură cere trupul, și după ce vom ști din partea din urmă a scrisorii ăsteia câtă căldură este în stare să dea fieștecăre mâncare ce o avem la îndemână.

Voi da însă totuș și aici, adecă pe innainte — o pildă de hrănire, care mi se pare foarte potrivită.

Un doftor de-ai noștri din București, unul dintre cei mai cu învățătură oameni din lume, Doctorul Babeș, după ce a cercat și chibzuit în fel și formă, a scos de curând un catechizm a sănătății, în care ne spune, că i s'a arătat cumcă tot Românul ar putea fi voinic și frumos, dacă ar putea mânca tot omul mare (vezi bine copiii mai puțin) în fiecare zi atâta mâncare:

800 grame *mămăligă* (cam cât ai luă de 6 ori cu palmele împreunate).

200 „ *Fasole (mazăre)* (cam cât ai luă odată și jum. cu palmele împreunate).

50 „ *Brânză* (cât îi greutatea unui ou mijlociu).

$\frac{3}{4}$ litru *Lapte* (o jumătate de cupă bună).

100 grame *Pește*¹⁾ cât două ouă).

IV.

La noi însă ce mănăcă oamenii? De bună seamă că în Ardeal și Țara-Ungurească nu stăm mai bine ca „în țară“, în România. Iar despre mănăcarea țaranului de-acolo iată ce zice un învățat doftor român:

„Așadară introduce un om într'o zi 2550 gr., din cari aproape jumătate (1165 gr.) zamă de varză (curechiu), borș, și alte feluri de apă acrită, și numai foarte puține materii hrănitore“²⁾

Iar alt învățat român, Doctorul N. Manolescu, ne poveștește, între multe altele, și pilda asta de nutrire rea:

Ion Stelian, din comuna Vizurești, de 62 de ani, femeia de 50 de ani, trei feciori de 28, 18 și 12 ani, și o fată de 13 ani, mănăcă:

În Postul Crăciunului: Varză acră și fiartă în zama ei cu ceapă, cam un sfert până la trei sferturi dintr'o căpățină de curechiu pentru toți, murături și fasole cam $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ oca (ar fi cam un sfert de miertă) pentru toți în 24 de ciasuri (o zi și o noapte). Uneori dovleci (bostani, — bolovani muntenești) copti sau fierți.³⁾

¹⁾ Dr. Victor Babeș, în Buletinul Direcției generale a Serviciului sanitar, anul XVI. Nr. 13, 14 pg. 269. Citat după Dr. N. Lupu: „Alimentația Țăranului“, „Viața Românească“, Nr. 2 din 1906.

²⁾ În aceeaș scrisoare a Doctorului N. Lupu.

³⁾ Dr. Manolescu „Igienă Țăranului“ București pg. 317.

Se va afla, poate, cineva între dumniavoastră, care să zică: *Iacă, cutare lucră toată ziua, mâncând nimica toată, și tot trăiește.* La asta răspund: E drept că viețuiește, dar cum și până când? *Trăiește chinuit și-și mănă mulți ani din vieță.*

Pentru că din infundarea rânzii cu o mulțime de mâncări nehrănitore, știți ce urmează? Toate măruntaiele, și mai ales rânza omului se zbuicimă și se chinue să poată răzbi și răpune atâta bazaconie de mâncare fără vlagă, care de lucru îi dă prea mult, iar folos prea puțin, ori de loc nu-i aduce. Dela o vreme pelița lunecoasă se vatămă, apoi se obrăntește, și dintr'asta se nasc apoi atâtea văietări de rânză, atâtea leșinări de dimineața, dureri de lingurea, de inimă rea, jigărai, arsuri de rânză și alte slăbiciuni și boale.

Eu gândesc că tot am putea să nu ne lăsăm chiar așa răului cu mâncarea. Ar trebui numai să grijim să nu ne răpească străinul, pe un preț de nimic, ce avem mai bun la casă: să nu dăm ouăle pe covrigi, pe dulceturi, pe ace, de cari ai putea căpăta de 2, 3 bănuți — cât e de obicei prețul unui ou, — 20 și și mai multe ace de toată mărimea, să nu dăm ouăle pe toate nimicurile jidanului. Să facem cum putem și să ne întocmim gospodăria așa ca să nu luăm laptele — sănătatea, — dela gura copilașilor noștri; ouăle, laptele, untul, brânza, puii, rațele, găștele chiar așa-s făcute pentru țăran, ca și „pentru domni“.

Iar acum înainte de-a trece la hotărîrea puterii de hrană a tuturor mâncărilor cari se află la casa Românilui, nu pot să nu vă mai amintesc odată măsura aceia potrivită de mâncări, pe care ne-a dat-o Doctorul Babeș, și pe care cine va ținea-o bun lucru va face.

Vezi bine mâncările înșirate în ea, se pot suplini cu altele, ca bunăoară dacă lipsește peștele, luăm brânză mai multă, ori dacă se poate carne, și așa mai departe. Numai se băgăm bine de seamă să le știm suplini după puterea hrănitore ce zace în ele.¹⁾ Ceea-ce cred că-o va ști tot cel ce a cetit și cetește până'n capăt scrisoarea asta.

¹⁾ Ar face lucru prost cine ar vrea spre pildă să înlocuiască ouăle, pe cari le-a vândut, prin varză (curechiu). Căci, precum veți putea vedea mai la vale, pentruca să înlocuiești un siugur ou ar trebui să mânânci vre-o 3, 4 căpățini de curechiu!

BOALELE ȘI DUJMANII VIILOR.

(Urmare).

Buretele acesta primejdios pentru vii, e foarte mic și se înmulțește în măsură foarte mare din sporii ernatici și din sporii vărățici. Bureții dimpreună cu sămânța de sporire stau peste iarnă ascunși pe sub coaja dela trupinile vițelor și în frunzele vițelor căzute pe pământ. Primăvara, cătră sfârșitul lui Maiu, sămânța sau sporii bureților, cu ajutorul vântului, se ridică în sus și se așază pe părțile cele verzi ale viței și mai cu seamă în dosul frunzelor, pe lângă vinele cele groase, unde se poate vedeă ca niște pete albe, ca praful de zăhar.

Petele acestea se fac tot mai mari, adecă se sporesc. Praful acesta de sămânță sau sporii vărățici ajutați de vânt, se imprăștie peste toate părțile verzi ale viței, dacă are destulă căldură și dacă pe frunze sau pe struguri află picături de apă sau rouă, în curând le fac de se uscă și apoi cad pe pământ.

Boala aceasta primejdioasă sau pârlitura, ține de primăvara și până toamna aproape de cules.

În primăverile și verile mai răcoroase ori secetoase nu se sporește așa tare; prin urmare și pagubele pricinuite de ea sunt mai mici.

Ca tuturor bureților, așa și peronosporei, îi place căldura și umezala.

În potriva acestei boale oamenii au aflat un leac, anume: o amestecătură de peatră vânăță, var și apă, care se numește materia Bordo (Bordeaux) după numele aceluia care a aflat-o.

Cu această amestecătură stropim toate părțile cele verzi ale vițelor. Sporii peronosporei, cari cu ajutorul vântului ajung pe frunze, pe struguri ori pe lugeri, înainte de a putea să le uște, — dau de peatra vânăță, care numai decăt îi omoară.

În felul acesta viile rămân verzi, strugurii adăpostiți sub frunzele cari și ele le dau hrana de lipsă și viierii veselii, că după osteneala lor pot să aibă un cules imbelșugat.

Umblând vierii noștri prin vii, vor fi văzut pe la vițe câte una sau mai multe frunze, cari în partea de deasupra au niște ridicături bulbucate, iară în dosul acestora niște pete albe murdare. Acestea încă sunt niște bureți și se socotesc între boalele viilor; dar nu sunt primejdioși. Nu cumva vierii noștri să creadă, că petele acele urite dela frunzele bulbucate ar fi semnele peronosporei sau pârliturei.

O altă boală, care se numește *roaună de făină*, este tot un fel de burete și se poate cunoaște de pe următoarele semne: In partea de deasupra a frunzei se vede ca un fel de țasătură făcută în frunză, iară în dosul țăsăturii, se vede ca un praf de făină urită sau murdară. Aceste două feluri de bureți, samănă intru câtva cu buretele numit peronospora; dar nu sunt așa primejdioși.

În iernile mai aspre, mai friguroase, se întâmplă că viile se strică, adecă degeră. Lucrul acesta se întâmplă când lemnul nu e destul de copt.

Lemnul, numai atunci nu se coace, când e atins de pârli-tură. Stropind viile, lemnul se va coace și în mare parte, viile vor fi scutite și de ger.

Omidă de struguri, păduchele de frunze, și gândacul viilor, se numără între dușmanii viilor. Insectele sau goangele acestea fac și ele pagube prin vii; dar nu în măsură mare. Totuș e bine dacă putem să le stărpim sau cel puțin să le împușinăm.

Cel mai mare dușman al viilor noastre este *floxera* o goangă foarte mică, care abia se poate vedea. Ea trăiește mai cu seamă în pământ, la rădăcinile viței, sugă hrana din ea și otrăvește și vița, nemai având hrana de lipsă, se uscă. Astfel lasă pe viieri lipsiți de izvorul de câștig și de traiu.

Toate încercările oamenilor de a o prăpădi au rămas zadarnice. Numai prenoirea viilor cu viță americană altoită cu viță de-a noastră sa dovedit a fi folositoare.

Cum să se pregătească materia pentru stropitul viilor și despre floxeră vom mai vorbi în alt număr. i.

CHIPURILE NOASTRE.

Măiestrul zugrav Grigorescu a înfățișat pe o pânză un car cu boi care duce de mâncare soldaților de pe câmpul războiului de la Plevna.

Alte vremi umblau atunci: zile de cinste, zile de fală...

ȘTIRI.

Din despărțăminte. — D-l Auxentiu Murășianu, directorul despărțământului Mociu a trimis raportul general asupra hărniciei acelu despărțământ în cursul anului trecut. D-l A. Murășianu spune cu multă amărăciune că „în lipsa de sprijin și însuflețire“ nu s'a făcut aproape nimic pentru „cultura poporului român“

din acele părți. Comitetul cercual în cursul anului trecut a ținut o singură ședință. Adunarea cercuală a avut loc în comuna Șermaș, unde s'a ținut o prelegere pentru popor „Despre origina neamului“.

În o ședință mai nouă comitetul cercual al acestui despărțământ a abonat zece foi din „Țara noastră“, pentru zece comune în cari se găsesc membri ai „Asociațiunii“. Totodată a hotărît să ceară dela comitetul central să le trimită conferențieri, cari să vorbească poporului cum se îngrijește pământul, cum se cresc vitele, apoi despre pomărit, vierit și stupărit. Comitetul, întrucât îi va sta în putere, va și împlini cererea acestui despărțământ. Nădăduim însă că și cărturăria celui ținut se va îndură de soarta amărită a bietului popor și-i va sări în ajutor cu sfatul și cu fapta.

— D-l paroh George Babeș, directorul despărțământului Bran, din prilejul îndrumării ce-a dat-o comitetul central de a se ținea în toate despărțămintele prelegeri economice, atrage luarea aminte asupra unor stări de lucruri destul de durerose, cari dovedesc înapoierea și nepriceperea noastră de a ne croi o soartă mai bună. Pilda asta de bună seamă că-și va găsi tovarășe destule prin cele mai multe comune românești. Vom stărui asupra ei ca să slujească de învățătură și de îndemn la muncă și pentru alții.

D-l părinte Babeș ne spune că poporul brănean, care trăește răsărit pe văile și pe coastele dela poalele Buceciului, se ocupă cu creșterea vitelor, cu agricultura și mai ales cu pomăritul. Mai cu seamă locuitorii de prin văi au grădini de poame foarte roditoare. Sânt comune, cum e *Sohodolul*, care singură vinde la an poame în preț de 20—40,000 coroane. Cei mai mulți oameni, sânt siliți însă să-și vândă poamele pe-un preț de nimic, fiindcă nu se pricep cum să scoată bani mai mulți pentru sudoarea feții lor. Vin ovreii precupeți dela Brașov și din alte părți și cumpără pe-un preț de răs poamele, nu cu mierța sau hectolitrul ei — *grădina întreagă*.

Își poate inchipui oricine ce tâlhărie e asta. Precupeții capătă prețuri înzecite la orașe.

Tot așa se întâmplă și cu laptele. Precupeții cutrieră satele, adună laptele dela vacile oamenilor, pe care sau îl vând mai departe, cu preț indoit, sau îl preface în caș, în unt, câștigând iarăș înzecit.

Dar cine-i de vină dacă Românul nu știe trăi. Vorba bătrânească: „Tot omul cum își așterne așa doarme!“

D-l părinte Babeș a cerut comitetului central să trimită un om cu pricepere care să lumineze poporul, să facă în Bran două însoțiri: una pentru vinderea poamelor, alta pentru vinderea laptelui.

Comitetul central a și rugat pe d-l Vasile C. Osvadă să

meargă la fața locului, însoțit de-un om al Asociațiunii, și să dea ființă acestor două însoțiri.

Comitetul central va înștiința, prin această foaie și prin directorul aceluia despărțământ, poporul din Bran, când se va ținea adunarea, în care se vor înființa cele două însoțiri.

Dacă fruntașii poporului nostru s'ar ocupa mai cu dinadinsul de soartea acestuia, dacă directorii despărțământelor și-ar înțelege pe deplin sfânta lor chemare și ar căuta să întrebuinteze toate mijloacele, ce le stau la îndemână, pentru a croi țăranului o altă viață mai vrednică, — alta ar fi puterea noastră ca popor și alte nădejdiile viitorului nostru...

Vestim despărțământele cari ar dori să înființeze însoțiri pe sate să ne scrie, ca să le dăm toate îndrumările de lipsă, dacă simt trebuința lor, și să le trimitem și un om priceput, care să le pună la cale.

Fondul cultural al băncilor noastre. — Atât în anul trecut cât și în cel de față banca „Sătmăreana“ din Seini a dăruit pentru *Fondul cultural al băncilor noastre*, chivernisit de „Asociațiune“, câte 100 coroane, laolaltă 200 coroane, faptă frumoasă care o pomemim aici cu laudă.

Ce e adecă acest *fond cultural*, și ce se are cu el în vedere? iată ce :

Se știe că toate cele peste 100 bănci românești dăruiesc, an de an, din prisosul lor sume mai mari sau mai mici, fie pentru școale, fie pentru biserici, fie ca ajutoare cu altă menire. Și toate aceste ajutoare sânt bune și prind bine. Dar se chibzuiesc aici la „Asociațiune“ că mult mai bine ar fi, dacă toate băncile ar dăruii, an de an, din prisosurile lor, fiecare cât poate, pentruca să se facă un fond mare, și din acest fond să se ajute mai cu putere, odată într'un loc, altădată într'altul, sau și mai bine: să se poată lucra cu nădejde de izbândă în toate părțile, fie s. p. pe calea *prelegerilor pentru popor*, fie pentru punerea la cale a *tovărășilor economice la sate*, fie pentru înființarea de *biblioteci la sate* ș. a. multe.

Glasul „Asociațiunii“ nu a avut răsunetul dorit.

Iată ce sume au intrat pentru formarea acestui fond :

	1904	1905	1906	1907
Dela „Auraria“, Abrud	50	50	30	—
„ „Doina“, Câmpeni	60	—	—	—
„ „Sătmăreana“, Seini	—	—	100	100
„ „Sebeșana“, Sebeș	100	—	—	—

Așadară laolaltă 490 coroane.

Măcar de ar face băncile pe viitor, cecece au scăpat din vedere până acum!